

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ
ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

ПОПЛУТАНІ ПРИКАЗКИ — ПРИСЛІВ'Я

Ви напевно знаєте вже різні прислів'я — час від часу друкуємо їх в „Веселці”, а багато чули в часі розмови від своїх батьків та в рідній школі.

Є різні прислів'я-приказки, в деяких порівнюють декого із звірами, як от, наприклад, мудрий як сова, хитрий як лис і інші.

Отут поміщуємо такі прислів'я, але вони поплутані — в кожному прислів'ї одна частина взята з іншого прислів'я. А от ви попробуйте упорядкувати оті поплутані прислів'я.

1. Вірний як осел. 2. Дурний як заєць. 3. Відважний як пес. 4. Наляканий як пава. 5. Гордий як лев. 6. Співучий як лис. 7. Хитрий як соловейко. 8. Криклива як котик. 9. Тихенька як сорока. 10. Голодний як їжак. 11. Колочий як вовк.

СКЛАДІТЬ СЛОВА

Впишіть у порожні листочки такі склади: Чер, си, Трус, вець, о, вець, ретво, ції, лі, о, ва, зія — так, щоб вийшло шість слів із складом КА всередині. Значення слів такі:

1. Назва міста в Україні — на південний схід від Києва.
2. Місто на заході України — в Галичині з лікувальними водами.
3. Найкращий час для школярів.
4. Напій, який смакує дітям.
5. Приписують лікарі хворим.
6. Інакше — нагода.

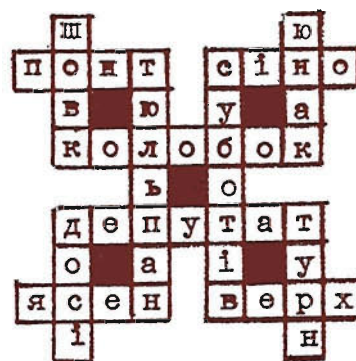
ЩО ЦЕ?

Я кругленька, червоненька
З хвостиком тоненьким,
На городі мене рвуть
І до столу подають.

ЩО ЦЕ?

Цілий вік свій стою,
Над потоком, рікою.
Через воду всіх веду,
А сам — не піду.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК І РОЗВ'ЯЗКИ РОЗВАГ ЗА ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ Ц. Р.: ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА: Посоли. **РАХУНКОВА ЗАГАДКА:** На видних стінках є 4, 5 і 6 очок, на невидних: 1, 2 і 3 очка. **ЗАГАДКА:** Соняшник. **ЩО ЦЕ?** Метелик. **ЗНАЙДІТЬ НАЗВИ РІК:** 1) Сян. 2) Дністер. 3) Дніпро. **ХРЕСТИКІВКА:**

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагус Колегія з членів Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді. Річна передплата становить у ЗСА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи Ніни Мриц.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”

Published monthly, except May-June and July-August
Bi-monthly at Jersey City, New Jersey
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303

Subscription \$4.00 per year.

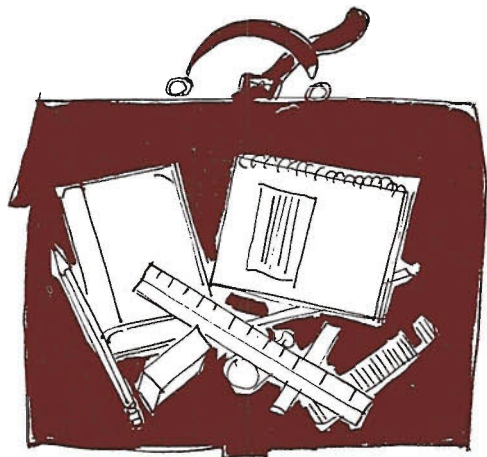
Entered as Second Class Mail at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:

І. Брикovich — Лісова школа

ЯК МОЖНА СПІЗНИТИСЯ ДО ШКОЛИ...

Ось горбок. В долині — школа.
Можна обійти навколо,
Можна теж і без коліс
Покотитись швидко вниз...

— Непогана думка! —
Обізвалась гумка.
— От Петрусь наш молодець! —
Писнув олівець.

Йде Петрусь.
Трусь-трусь! Трусь-трусь! —
В торбі весело стрибають
Наче щось розповідають,
Гостроносий олівець,
Гумка, зошит і лінійка,
Книжка, мудра чародійка,
І щербатий гребінець.

Ну і що ж, нехай стрибають.
Їх із торби не пускає
Міцно й туго
ремінець.

Покотивсь Петрусь, як бочка,
А за ним услід з горбочка
Покотились олівці,
Пера, зошит і лінійка,
Й ремінець, як довга змійка.

От сміялись горобці,
Як то плазував навколо
Хлопець наш, збирав всі речі...
І колючка поколола,
І боліли руки й плечі!

Вже минувся чар вакацій,
Відпочинку милий час —
Та не страшно нам і праці,
Школа-мати кличе нас.

ВЕРЕСЕНЬ

Беремо книжки у руки,
Не жалієм голови —
Школярів у час науки,
Боже, поблагослови!

Міра ГАРМАШ

ТОСИНЕ ГОЛУБ'Я

Хоч це тільки кінець вересня, надворі було холодно. Ішов дрібний дощ, але в кімнаті було приємно — тепло, ясно, затишно.

Тося готувала вечерю. Чоловік мав ось-ось прийти з праці. Слухала, чи не чути його кроків. Треба відчинити двері. Правда, він має свій ключ, та в руках у нього портфель, повний книжок, а сьогодні ще й парасоль.

Раптом задзвонив дзвінок. Хто це? Ніхто до них у такий час не заходить. Тося відчиняє — на порозі стоїть Богдан, її чоловік.

— Чому дзвониш? Правда, я під шум дерев і стукіт дощу по шибках не чула твоїх кроків і не відчинила, алеж у тебе ключ!

— Пусти нас у хату!

— „Нас“?

Нікого, крім Богдана, не видно. Він без слова подає Тосі паперову торбинку. Що це таке малесеньке, сіре всередині? Собачка? Ні, це ... голуб'ятко. Боже, яке нещасне! Змерзле, змочене, майже без пір'ячка.

— Що я робитиму з голубом у хаті? Де ти його взяв мені на біду?

— Знаєш, там у кінці підземки, де я пересідаю на автобуса, — каже Богдан, — є голубині гнізда. Воно випало з гнізда, лежало на дощі. Люди проходили і не тільки не підняли, але мало не розтоптали його.

— І знайшовся ти.

Хоч Тосі не вабило годування голуба в хаті, то Богданове добре серце її зворушило. Скільки нині таких людей? І що вона зробила б у подіб-

„Голуби” — дереворит Якова Гніздовського

ному випадку? Зробила б те саме! Голуб'ятко дістало право перебування в хаті.

Тося вистелила пластикове відерце паперовими серветками й поклала туди голуб'я. Воно ще й на ніжки не стає! Про те, щоб щось само їло, нема й мови! Треба його годувати так, як робить мама-голубка — напихати. Тепла душева картопля з вечері пригодилася. Довелося примусом відчиняти дзьобик. По кількох днях голуб'я вже радісно тріпало крильцями, як хтось надходив,

кричало „цїв-цїв” і само розкривало рота. Пізніше піднялося на ніжки, покритися пір'ям. Тося тримала відерце на сушарці для білизни, і так пташеня мало „огріване гніздо”.

Поволі дощі вщужли. Жовтень був теплий, почалося бабине літо. Тося ставила відерце з голуб'ям на вікно, на сонце. Одного ранку, як зійшло сонце, пташеня заворушилося. Пробувало підлітати. Сонце кликало його до себе. Перенесли його в пластиковий кіш біля білизни. Кіш великий — пташеня не вилетить. Воно собі там підскакувало, пробувало крил. Та за кілька днів треба було кіш накривати і ставити в пральню, а то до схід сонця воно вже починало товктися і всіх будило, а то й випурхувало з коша.

Прийшов час учити голуб'я літати. Вчителькою стала Тося. Вона виносила його на город і підкидала легко вгору. Голуб'я, залопотівши крильцями, осідало на кущах або на Тосиному плечі. Поволі почало держатися в повітрі довше, перелітало від одного куща до другого, часом осідало на плоскім даху гаражу. Тоді починалося „пі-пі-пі — не можу злізти!”. Тося приставляла драбину, лізла на дах...

Голуб'я росло, сіре пір'ячко почало мінятися коло шиї, на крильцях появилися білі смужки. Пташеня стало кругленьке з коротким хвостиком. Поступ у науці літання був величезний. Тепер Тосі доводилося лазити на дах хати, як воно не могло звідти злізти. Добре, що хата на краю міста, партерова.

Як голубка навчилася злітати з даху, вона стала щораз довше перебувати надворі, прилітала перед хату, дзьобом стукала в двері, наче кликала Тосю: „Ходім разом літати!” Тося виходила, голубка хвалилася своїм умінням, Тося верталася до своєї роботи, але незабаром знов чути було „стук-стук” у двері: „Ходи літати!” Та ба, вчителька сама не вмiла того, чого вчила...

Згодом голубка стала прилітати до хати тільки на ніч. Тося купувала їй гороху, сипала на травник. Голубка їла, літала, а надвечір поверталася в своє гніздо — кошик.

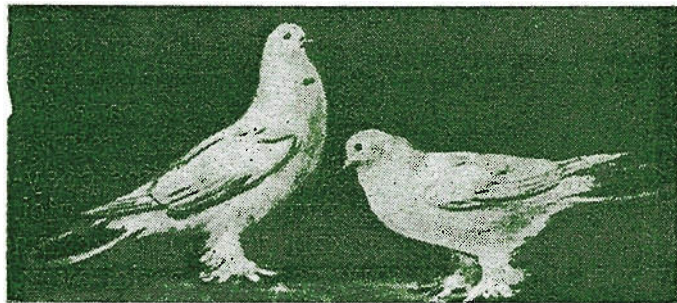
Але одного вечора голубка не вернулася. Було прикро, когось бракувало в хаті. Та якось Тося пішла до крамниці по хліб і почувала, що щось над нею кружляє. Голубка сіла в неї на плече і так „переймалася” деякий час на диво сусідом. Потім ще не раз супроводила Тосю до автобуса, летючи над головою. Врешті зчезла на довший час.

Соняшної неділі в кінці листопада появилася на стежці перед хатою, але не сама. За нею стояв голуб, бронзовий з білим. Вона прийшла показати

свого чоловіка. Богдан і Тося відчинили двері. Голубка підійшла ближче, глянула на них. Потім повернула голову, наче хотіла сказати: „Ходи, чоловіче, представся!” Він ступив один крок уперед, але далі не пішов.

Тепер у Тосинім сусідстві п'ятеро голубів. Вони прилітають на город, кружляють над автом, як Тося їде, а сусіди дивуються, звідки вони взяли.

Пояснення-словничок: Затишно — cosily; портфель — brief-case; голуб'я — young pigeon (так само голубиний); підземка — subway, metro; вабити — to attract, to lure; відерце — small pale; примусом — by force; дощ ущужас — rain diminishes; бабине літо — Indian summer; білизна — under-clothes або bed-linen; випурхувати — to flutter out; плоский — flat; партеровий дім — one-floor house; смужка — смуга (stripe); представитися — to introduce oneself.

МОДНА КВІТКА

Для нас картопля — проста їжа, і нічого незвичайного ми в ній не бачимо, зваримо чи спечемо бульбу та й їмо. А картопля не так просто попала на наш стіл. Картопля раніше росла не скрізь, а тільки в країнах Південної Америки, в Андах. Звідти, з Перу, її привезли до Європи в XVI стол. іспанські моряки. З Іспанії картопля попала до Італії, Франції, Німеччини і далі на північ та на схід. Та вживали її спочатку трохи дивним для нас способом.

В одних країнах картопля була заморським делікатесом у заможних людей, у других — її розводили для краси на клумбах перед палацами королів та магнатів, а у Франції стала вона модною квіткою. До кінця XVIII століття пані та паночки прикрашали там своє волосся картопляними квітами, робили з них бутоньєрки, букети, тримали в дорогих вазах. Виробляли навіть штучні картопляні квіти, бо живих не вистачало на всіх модниць.

М. Д.

ДІТИ! ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВЕСЕЛКИ!” ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ! ПОШИРЮЙТЕ НАШ ЖУРНАЛ! ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВЕСЕЛКИ!”

ЗАЙЧИК-ПОБІГАЙЧИК

ЗАЙЧИК І ХЛОПЧИК

Та що було, — каже вона, того, я певна, вже більше не буде. Ви будете добре пам'ятати цю пригоду. А тепер спить спокійно! А щоб краще вам спалося, я розкажу вам байочку про зайчика і хлопчика.

Повеселішали засмучені зайченята. Підняли мордочки до мами, заклапали вушками й наготувалися слухати. Зайчиха почала:

— Маленькі люди так само люблять гуляти, як маленькі зайці. Та не мають вони такої вільної волі в лісі та в полі, як ми. Замість лісу, живуть вони в селі: там кожна родина робить собі таке дупло, що називають вони його хатою. Як настане зима, то й сидять у тому дуплі, лиш деколи надвір виглянуть. Проте вони добре розуміють, що найкраща гулянка — то в лісі. І от узимі настає такий день, що кожна людська родина, коли не може в лісі бути, то бодай хоче мати в себе одно невеличке деревце — зелену ялинку. Люди тоді їдуть у ліс, рубають ялинки та й несуть у свої хати. Сумно стає в лісі, як, замість гарненьких зелених ялинок, залишаються самі пеньки. Тому зайчики аж плачуть, коли застукують сокири в лісі.

Одного разу маленька людина (люди кажуть: хлопчик) пішла в ліс зрубати собі ялинку та зустріла вона там зайчика. Що в них вийшло з цього, про це сам хлопчик розказував так:

Раз я взявся в чобітки,
Одягнувся в козушпску,
Сам запрягся в саночки
І поїхав по ялинку.

Ледве я врубати встиг,
Ледве став ялинку брати,
Як на мене зайчик плиг!
Став ялинку віднімати.

Я сюди, а він — туди.
— Не віддам, — кричить,
— пізащо!
Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледащо!

Не пуцу — і не проси!
І цяцьками можна гратись.
Порубаєте ліси,
Ніде буде і сховатись.

А у лісі скрізь вовки,
І ведмеді, і лисниці,
І ворони, і кавки,
І розбійниці-синиці.

Страшно стало. — Ой, пусти!
Не держи мене за поли!
Відний зайчику, прости!
Я не буду більш ніколи.

Низько-низько я зігнувся
І ще нижче скинув шапку...
Зайчик весело всміхнувся
І подав сіреньку лапку.

— От так зайчик! От так славно! — заворушилися зайченята. — А хто це склав таку пісеньку?

— У людей, — каже зайчиха, — пісеньки складають ті, що мають зроду такий дар або талант до цього; їх називають поетами. Я чула, що цю пісеньку склав поет Олександр Олесь.

Балакали б іще, та день був таки тяжкий, усі так потомилися, що скоро й заснули. Заснула й зайчиха, але чутний був її сон: чи жаба крякне, чи гілка де трісне, чи навіть шишка впаде з дерева — вона зараз прокидається.

ПРИГОДА У ВІВСІ

Через деякий час, одного дня вся заяча родина відійшла від своєї домівки таки далеченько. Вже почали діти підростати, то мати повела показати їм усяку рослину їжу, якої нема в лісі.

Вийшли з лісу й побачили поле. Там ріс овес. Мати показала дітям, як зривати вівсяні верхки та висмоктувати їх. Це було таке смачне, там було солодке молоч-

ко. А мати подалася далі в поле, щоб оглянути, де і чим ще можна пожитися.

Діти накинудись на нову їжу, випивали молодий овес, а ще більше його підгризали та толочили. За тою втішною та ласою роботою ніхто й не помітив, що якась довга постать підповзла з лісу та й кинулася на те місце, де зібралась ціла купа зайченят у вівсі. З писком кинулись зайченята втікати, але одно таки осталося в руках чоловіка — бо то був чоловік.

Зайчик-Побігайчик пасся недалеко від того місця, де чоловік спіймав його брата. Коли б чоловік лише протяг руку, то дістав би і Зайчика-Побігайчика. Але трудно було його помітити. В густому вівсі була невеличка ямка — от там і притаївся Зайчик-Побігайчик: прилип до землі, підібрав ніжки, прищулив вухка й не шерехне. Чоловік був певний, що всі зайці втекли в ліс, і він навіть не розглядався вже по полю. Забрав зловленого зайчика, виліз з вівса, а з лісу вийшов до нього другий чоловік — з волоссям на лиці.

— Чи впіймав щонебудь? — питає той другий.

— Та впіймав одного. Але воно таке мале та перелякане, що жаль бере. Чи не пустити його?

— Авжеж, — каже другий чоловік, — випусти його, то він тобі віддячить. Він нищить наші городи, нищить наші луги та хліби. З'їдає щонайкраще та наймолодше, а то більше толочить. От бачиш, що з вівсом поробили оті зайчиська: вигризає собі стежечки в хлібах, щоб добре було йому бігати; псує і спустошує всяку рослину. Взимі накидається заєць на молоде дерево, що по галях та по садках росте, і обгризає на ньому геть чисто кору. І такечки він цілий рік краде людський хліб; цілий рік об'їдає людей, шкодить їм. От через це стає він людям ворогом. Та до того ще він, на лихо людям, страх який плодючий: кожна зайчиха на рік разів чотири, а то й п'ять, плодить зайченят. Якби всі зайці виростали, то й життя не було б людям. Усе геть чисто виїли б і в полі, і в городі, і в садках. От і цього як пустиш, що не перечислити тої шкоди, що він нам наробить!

— Ну, то візьмим з собою цього зайчика! — каже молодий чоловік.

Та й пішли вони з зайчиком межами до села.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: Дупло — отвір у спорохнїлїлому деревї (hollow, hole of a rotten tree); гулянка — прогулянка, проходжування (walk, hike); ледащо — лїнох, безвартїсна людина (lazy person, worthless); цяцька — забавка, прикраса (toy, plaything, ornament); кавка — птах (jackdaw); синиця — птах (titmouse); вершок — тут: колосок (ear, spike); толочити — топтати (to trample); ласий — смашний (tasty); не шерехнути — не видати звуку; луг — сїножать, лука (meadow); такечки — ось так.

ЩЕ ОДИН ЮВІЛЕЙ

Горобці теж мали недавно свій столїтній ювілей: їх завезли до Америки в шїстдесятїх роках минулого сторїччя для боротьби з гусїнню. На жаль, самї горобці не пам'ятають точної дати прибуття першого горобця до Америки, а ми не маємо часу порпатися в імїгрантських архївах.

Та горобці й без того почувають себе тут дуже добре, шкода тїльки, що вони з гусїнню й досї ще не впорались.

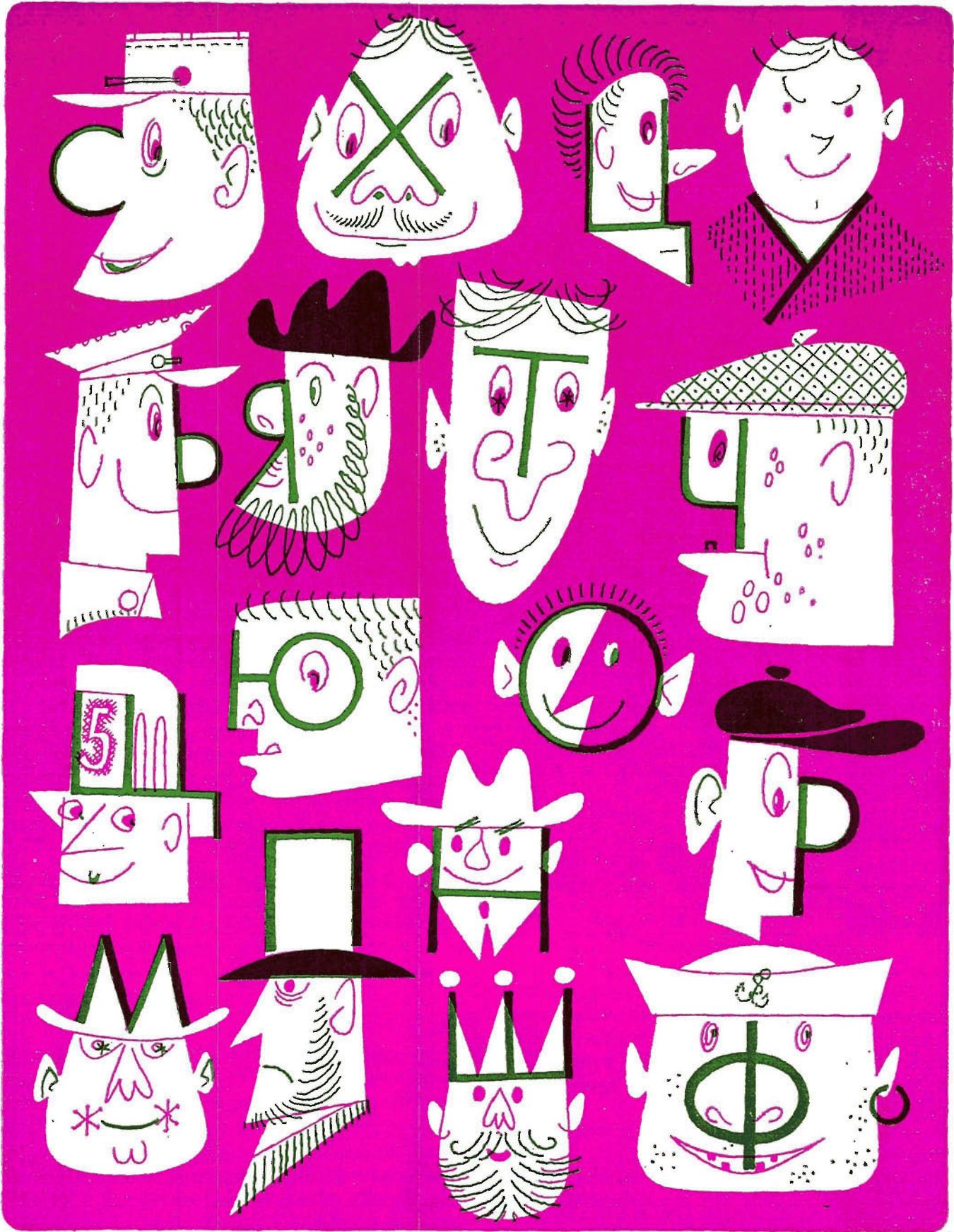
М. Д.

Порпатися — to ransack.

Розгадайте!

Ось вам тридцять три смішні голови, в кожній скрита одна буква української азбуки. Спробуйте, це швидко знайдете всі ці букви!

ПИСАНКА

IV

Нагло угорі щось заскреготіло, заспівало. Лада глянула у високе віконце — там сиділа сорока. Вона приглядалася до Лади цікаво то одним, то другим оком, повертаючи смішно головою.

— Ти тут, Ладочко? — заговорила пташина. — Не бачу добре, темно у твоїй вежі.

— Це я, це я, сороко! — радісно відізналася Лада.

— Слухай уважно, що тобі скажу! — заскреготіла сорока. — Я бачила, як начальник в'язниці взяв золотий ключ і заніс його до чаклуна. Чаклун поклав його у своїй кімнаті на столі. Ти знаєш, що ми, сороки, дуже любуємось у блискучих предметах, у всьому, що так гарно сіяє і блищить. Я буду сторожити кімнату чаклуна і як тільки відчинять вікно, вхоплю золотий ключ. А тепер мушу летіти! Не журись, Ладонько!

Лада сиділа тепер сама-самісінька. Почула голод і добула з торбинки сухарі. Почала їх гризти, попиваючи водою із дзбанка.

Насторожилася від дивного шелесту, ніби притасного шарудіння. Почала наслухувати. Справді, в кутку вежі щось шкрябало. Врешті з малої дірки висунулася маленька мишка.

Лада не злякалася — навпаки, дуже зраділа тендітною тваринкою.

— Ходи до мене, мишечко! — кликала її, подаючи кусок сухаря.

— Ах, яка я вдячна тобі, Ладочко! — заговорила мишка. — Тут так рідко можна знайти щось їстівне.

Лада поділилася з мишкою останками свого сухаря, а мишка хрупала, аж тряслися її маленькі вушка. Коли обидві попоїли, Лада налила на свою долоню трохи води й подала її мищі.

— За твоє добре серце я хочу віддячитися, — сказала мишка. — Що можу зробити для тебе?

Лада сама не знала, що може вдіяти така маленька тваринка для неї. Мабуть, ніщо! Але розповіла своє горе. Коли згадала про тасмну кличку у в'язниці, мишка зраділа.

— В цьому я можу тобі допомогти. Я знаю всі дірки у стінах і в підлозі та всі найменші ходи. Підслухаю це тасмне слово і скажу тобі. А коли визволишся, не забудь про нещасного маленького княженка!

— О, ні не забуду! Ні про княженка, ні про дідуня Остапа.

Надвечір, коротко перед заходом сонця, на вікно сіла сорока. В її дзьобі блищав золотий ключ. Вона знову поглянула додолу одним оком, опісля другим і скинула ключ на підлогу.

— Бачиш, Ладочко, я додержала слова. І ще переказую тобі, що я стрінула мишку. Вона біжить до тебе. Майнула мені хвостиком, а це означає, що все добре!

За хвилину мишка справді вбігла до вежі.

— Я знаю кличку! Я знаю кличку! — запищала й раділа танцюючи по долівці в'язниці.
— Ось вона, ось вона!

Підійшла до Лади й тихенько заговорила: „Толо-Міпрес”. Три рази повторила це слово.

— Я почула його, як зміняли сторожу. Тепер можеш тікати. Я вже йду.

І мишка зникла в дірці.

Лада стулила усточки — тепер прийшла найважливіша хвилинка. Щоб тільки не зробити якої помилки, щоб не поплутати!

Узяла торбинку з писанкою, відчинила золотим ключем двері й вийшла з вежі. Скоро підбігла до сусідніх дверей і тим самим ключем звільнила княженку.

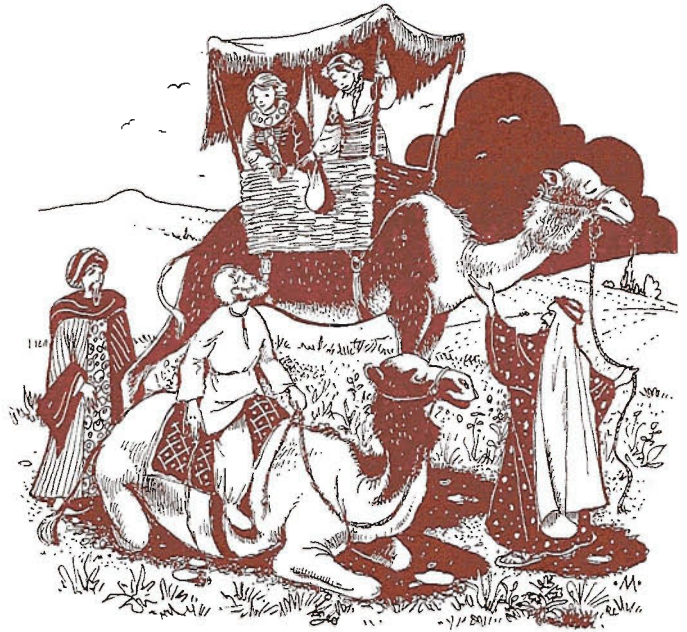
— Виходь скоро, княженку! Не маємо багато часу. Треба втікати!

Хлопчина здивовано дивився на дівчинку й не рухався. Він мав на собі одяг, знищений довгою в'язницею, колись барвистий і багатий. Збентежений появою дівчинки, княженко все ще стояв, заворожений фіялковими оченятами Лади.

— Скоро, скоро! — прошепотіла дівчинка й потягнула княженку за руку. Обидвоє побігли.

З бічної ніші вийшов дідусь Остап.

— Збирайтесь, дідуно, з нами! Утікаємо з в'язниці!

Дід Остап стрепенувсь і з великої несподіванки не знав, що робити. Хапав то накривало, то глиняний глек на воду, ставив усе на місце, бігав по келії, хапався за голову. І знову Лада потягла його до виходу.

Скоро стали перед тугою брамою, кутю грубим залізом. Аж тепер Лада не знала, що робити далі, пристала зніяковіла перед несподіваною перешкодою.

— Стукаймо! — кликнув княженко і почав кулаком гримати у двері. Заскрипів старий замок, і перед ними з'явився велетень з червоним шрамом на лиці.

— Толо-Міпрес, — прошепотіла Лада до нього, і велетень відступився. Побігли далі до других дверей і так без труднощів вийшли з замку.

Нагло обізвалася сорока. Лада не могла її бачити, бо вже стало зовсім темно. Сорока порадила їм іти далі, а то й бігти і не перестати, щоб обминути погоню, опісля завернути кілька разів у різних напрямках, тоді ворожі вояки не зможуть піти їхніми слідами.

— Я буду летіти перед вами і даватиму вам знаки голосом! — заскреготіла і вже майнула вбік. За нею побігли всі троє, взявшись за руки, щоб не розгубитися.

З цієї сторони замку не було війська. Ішли й бігли навперемінку чистим полем цілу нічку. Аж над ранком зупинилися в обширному заїзді, де готовилася до від'їзду багата купецька валка. То були арабські купці, які заплатили чаклунові велике мито за переїзд його землями.

— Ви куди мандруєте? — спитав їх купець і привітно погладив Ладу по голівці.

— До Києва! — відповів дідусь.

— Гм, — подумав купець, — це далека й небезпечна дорога. Не раджу вам теж іти мимо замку. Я їду до Києва з товарами, можу взяти вас із собою. Поїдемо бічними дорогами.

Подякували арабському купцеві за його ласку. Він звелів привести двох верблюдів. На одного сів дід Остап, а на другому примістилися Лада з княженком. Їхній верблюд мав два горби, між якими був прилаштований критий намет і сидження.

Служба підсадила обох угору, і вони примістилися вигідно у наметі, вимощенім килимами і м'якими сидженнями.

Поки рушили, Лада і княженко пильно й уважно приглядалися взаємно до себе. Лада помітила непокірний чуб волосся у княженка, а цей чуб стирчав так смішно, що дівчинка аж порскнула сміхом. А княженкові сподобалися її фіял-

кові очі і малий цікавий носик. Лада засміялася до нього:

— Я зовуся Лада.

— А я — Андрійко.

Княженко розповів, що він походить із Чернігова, малого, але дуже гарного міста.

Валка рушила. Верблюд хитався лагідно на ходу, і княженко замовк, сонливо споглядаючи на Ладу. І дівчинку огорнула сонність після таких хвилюючих пригод. Вона засунула завіси намету і м'яко вмостилася на сидженнях. Скоро поснули обидвоє глибоким спокійним сном.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: Шарудіння — rustling; їстівний — придатний до їдження (edible, eatable); ніша — кімната без вікон (niche); стрепенутися — стрястися, здивуватися (to shake oneself, to be startled); тугий міцний (strong, solid); зніжковіти — втратити певність, розгубитися (to be embarrassed); шрам — бляха, знак після раши (scar, gash, scratch); мито — оплата на границі за перевіз товару (customs); намет — шагро (tent); вимощенний — викладений (covered with).

Олександр ОЛЕСЬ

Ілюстрація П. АНДРУСЕВА

МИКИТА КОЖУМ'ЯКА

IV КАРТИНА

Майдан за містом. В далині на горі химерний замок змія з різнокольоровими вікнами, освітленими вогнями. Ліворуг попід горою гасина міста. Ледве погинає розвиднятись. Юрба, що залягла майдан, щохвилини збільшується.

1 МУЖЧИНА.

Іди сюди, ставай
Тут коло мене швидко!
А ти не заступаай,
Хай іншим буде видко.

2 МУЖЧИНА.

Погляньте: звідусіль
Ідуть юрбами люди
З далеких міст і сіл
Дивитись, що то буде.

3 МУЖЧИНА.

Хотілось би піти
До замку, аж на гору...

4 МУЖЧИНА (іронічно).

І смерть собі знайти,
Але вже певну й скору.

5 МУЖЧИНА.

Та там тебе чорти
Умуть на вила схоплять,
Розірвуть, як хорти,
Або в смолі утоплять.

4 МУЖЧИНА.

А скільки їх прийшло
До князя у палати!..
І мусів їм наш князь
Дочку свою віддати.

3 МУЖЧИНА.

Коли б це вдень було,
Ми б шлях їм показали,
А то вночі прийшли,
Коли всі міцно спали.

2 МУЖЧИНА.

Та де там! Серед дня
На крилах змії прилинув,
Князівну ухопив
І наче в прірву згинув.

1 ДІВЧИНА.

Сьогодні князь ішов,
Мовчав, сховавши муку,
Княгиня ж — як та ніч...
Її вели під руку.

2 ДІВЧИНА.

Я бачила в дворі
Микиту Кожум'яку:
Сміється, крутить вус —
Ні крихти переляку!

3 ДІВЧИНА.

Залізну булаву
Всю ніч йому кували,
Завзяті ковалі
І стілечки не спали.

1 ГОЛОС.

Здається, ось ідуть,
Княгиня з князем поруч...
Микита шапку зняв,
Пішов собі праворуч.

1 ДІВЧИНА.

В палац! До замку йде!
Ой, лишенько! Ой, горе!
Та що ж це буде з ним?
Та він же не поборе?!

ПАРУБОК (з дерева).

Погляньте! Став, як дуб,
І стукає в ворота...
Змій виглянув з вікна
І сипле іскри з рота!

ГОЛОС.

Князь! Князь! Шапки з голів!...
Дорогу! Розступіться!

ЩЕ ГОЛОС.

Княгиня також з ним
Іде на бій дивиться.

КНЯЗЬ.

Добрідень вам усім!
Усіх вас тут вітаю...
В страшний тривожний час
Я шапку вам скидаю.

ДІД.

Б'ємо тобі чолом,
Б'ємо й твоїй княгині!
Тебе минало зло,
Мине тебе і нині.
Я змія знав здавен
І силу його знаю:
Микиту щоб побив —
Я, князю, не гадаю,
Хіба що змій вогнем
Микиті спалить очі,
Та хлопець він верткий
І набік вчас відскочить.

(Князь з княгинею пішли наперед)

1 ПАРУБОК (з дерева).

Ой, гляньте, гляньте! Змій!

1 ДІВЧИНА.

Ой лишенько, дивіться!

2 ДІВЧИНА.

Який страшний та злий!

І в сні таким не сниться.

2 ПАРУБОК.

Микита відступив...

2 ДІВЧИНА.

Невже це з переляку?

3 ПАРУБОК.

Микита не здригне:

Я знаю Кожум'яку.

4 ПАРУБОК.

Посипав іскри змії,

Горять, вгорі літають,

Мов снігом золотим,

Вітри у полі грають.

5 ПАРУБОК.

Схопились... Ай, ай, ай!

Відскочили і стали...

Стоять і ждуть...

6 ПАРУБОК.

Ну, що ж?

Хоч боки розім'яли!

1 ПАРУБОК.

Дивіться, буде щось:

Микита наступає,

Тримає булаву,

Змій лапи потирає.

(Гук від удару)

1 ПАРУБОК.

Ага! Ото дістав!

2 ПАРУБОК.

Дісталось і Микиті!

ДІД.

Це, мабуть, перший бій

Такий на цілм світі.

7 ПАРУБОК.

Ай, як розгнівався змії!

Пусти, дивіться, пару,

Мов курява знялась...

О, знову кинув жару!

(Чути гупання булави)

1 ПАРУБОК.

Не видно, а ні ні!

Вся площа димом вкрита...

(Павза)

Дивіться: змії упав!

2 ПАРУБОК.

Спіткнувся і Микита.

3 ПАРУБОК.

Схопились знов! Ай-ай!

(Чути грюкіт ударів)

4 ПАРУБОК.

Ну, тут вже буде край!

5 ПАРУБОК.

Погляньте: змії звалились!

Це, мабуть, добре вшкварив!

Микита змія взяв,

Ще раз об землю вдарив.

(Грюкіт)

(Люди весь час ворухаються, деякі пробують вилі-
зти на дерева, матері підносять угору дітей)

1 ПАРУБОК.

Як мертвий змії лежить...

Лежить і не здригнеться...

Микита в боки взявся,

Стоїть собі й сміється.

НАРІД.

Слава, слава, слава!

Слава, слава Микиті!

Хай живе князь!

Хай живе Микита!

1 ПАРУБОК.

Микита вже з палацу йде

І на руках виносить...

НАРІД.

Князівну, князівну!

Князівну несе!

Хай живе князь!

Хай живе княгиня!

Хай живуть Микита і князівна!

Слава, слава!

Оклики дужгають, ростуть, зливаються. Микита
сходить з гори з князівною на руках. Займаються
вогнем палати змія. Народ рвонувсь назустріз.

Завіса

Пояснення-словничок: Юрба — натовп, велика громада
людей (crowd); вила — pitch-fork; хорт — greyhound;
смола — pitch, tar; прірва — провалля (gulf, precipi-
tice; праворуч — to the right; іскра — sparkle; зда-
вен — здавна (long since); верткий — меткий, мотор-
ний (lively, brisk); курява — dust; жар — heat, glow;
спітнутися — to stumble; вшкварити — тут:
ударити.

ГОЦА ДРАЛА

По галяві ліз павук,
Здоровенний, мов кашшук.

Та й страшний, нівроку, вдався,
Хто його уздрів, — ховався.

От, надібав на жучка,
Що дримав коло пенька.

Гоца з хатки заглядає,
Глип — павук жучка тримає.

— Ой, не їж його павуче,
Я тобі пораджу лучче!

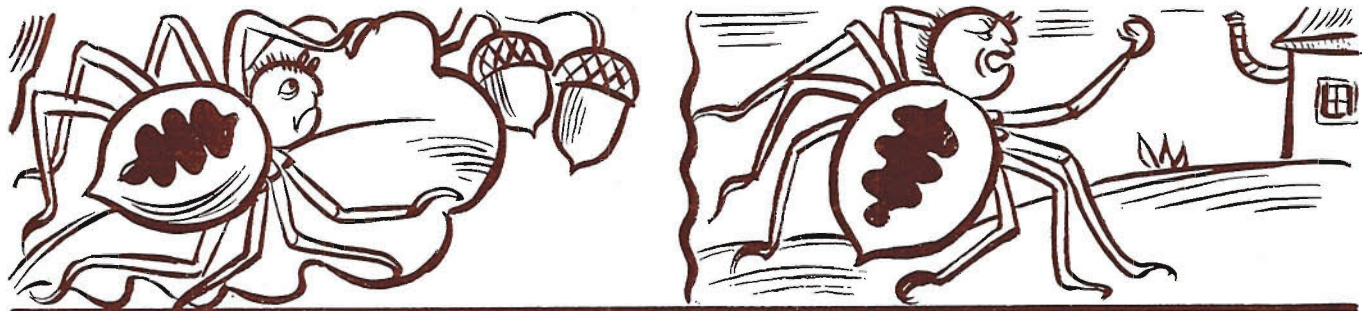
Подивись — отам на дубі
Мухи дві, товсті і грубі!

— Де ті мухи? А, отам?
Зараз їх зловлю і — гам!

І павук пустив жучка,
Сам подряпавсь на дубка.

Гоца хвать жучка за лапку
І сховалася у хатку.

Ліз павук, сопів, що ух!
Добирався так до мух.

Як доліз до половини,
Глип — а це дві жолудини.

Ну, й розсердивсь... Та дарма!...
Гоци ні жучка нема...

БОГДАН-СИЧОВИЙ СТРИЛЕЦЬ ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE BOHDAN-SICHOVY STRILETS

РОЗДІЛ IV: УПОПЕРЕК БОЙОВОГО ФРОНТУ

CHAPTER IV: ACROSS THE BATTLEFRONT

— Я хочу допомогти друзям з мого полку перейти на нашу сторону! — сказав Богдан під час допиту.

"I want to help my friends from our regiment to cross over on our side," said Bohdan during the questioning.

У господаря-бойка були два сини-близнюки, Юра і Гнат.

The Boykian farmer had two sons, Yura and Hnat. They were twins.

— Погано, що ми тільки підросли! — сказав Юрко. — Ми б уже тепер хотіли бути січовими стрільцями!

"It's too bad we're only teenagers," said Yurko. "We wish we could be Sich Riflemen now!"

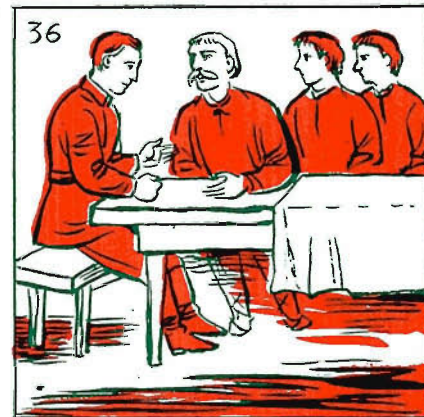
— Але ви вже тепер могли б допомогти січовим стрільцям! — відповів Богдан.

"Even at your age you could help the Sich Riflemen," Bohdan replied.

І Богдан у повітці пошенки розповів зацікавленим хлопцям про свій таємний план.

In the shed Bohdan revealed to the boys his secret plan.

— Хоч і лячно трохи, хай ідуть! — сказав батько хлопців. — У тому селі живе мій брат Прокіп.

"Though it's a bit scary, let them go," said the boys' father. "My brother Prokip lives in that village."

(Продовження буде)

(To be continued)